

MESTRE DE CAPÇALERA

Escrits essencials d'educació

A càrrec de Toni Giménez i Fajardo

DE L'ANY DE LA MARIA CASTANYA

Els nostres avantpassats pedagògics

Antecessors

Sòcrates,
(Grècia, 470aC - 399aC)

- La relació mestres-alumnes és vital i ha d'estar ben compenetrada.
- Cal tenir en compte la naturalesa de cada ésser humà.
- Educar és extreure el que ja portem dins nostre en néixer.
- La finalitat és conèixer-nos.
- A més consciència de la pròpia ignorància, més coneixement.
- Proposa ensenyar jugant: el joc com a recurs educatiu.
- Qui fa de mestre assumeix una actitud d'ignorància i ironitza (mètode socràtic).
- L'educació es converteix en autoeducació.

Plató
(Grècia, 427aC - 347aC)

- Tenir en compte la naturalesa de cada persona.
- Ensenyar jugant.
- L'educació com a harmonia de l'ànima.

Quintilià (Marco Fabio Quintiliano)
(Roma, 35dC - 96dC)

- Educar a partir de les inclinacions naturals de l'infant.
- Anar al ritme de cada infant.
- Ensenyar amb estima.
- L'educació dura tota la vida.
- Estava en contra del càstig físic.
- L'infant aprèn millor amb altres que no pas sol.
- L'infant ha de ser conduït per alguna persona que procura que tregui el millor de si mateix.

Ramon Llull
(Mallorca, 1232 ó 1235 – 1315)

- Educar des de les necessitats de l'infant.

Joan Lluís Vives
(València, 1492 – 1540)

- L'infant aprèn mentre fa.
- El joc és el millor recurs educatiu perquè ajuda a mostrar el caràcter, les necessitats i les aptituds.

Segle XVII

Comenius (Joan Amos Komenski)
(Nivnice, actual Txecoslovàquia, 1592 – Amsterdam, 1670)

- Educació amb disciplina però sense autoritarisme.
- El coneixement comença pels sentits i va a parar a l'enteniment.
- S'han d'ensenyar coses que es relacionin amb la vida.

John Locke
(Weington, Somerset, Anglaterra, 1632 – Oates, Essex, 1704)

- Educació tant intel·lectual com física i moral.
- Educar la raó a través de l'experiència.
- Motivació i disciplina, però res de violència.
- Educació sensorial: aprendre pels sentits (com podem imaginar una olor o un sabor?)

Segle XVIII

Jean-Jacques Rousseau
(Ginebra, Suïssa, 1712 – Ermenonville, França, 1778)

- La infància té les seves maneres peculiars de ser, sentir i pensar.
- Bondat de l'ésser humà per naturalesa.
- Deixar l'infant lliure perquè ho aprengui tot per ell mateix.
- Cada coneixement té el seu moment idoni d'aprenentatge i és quan s'assimila millor. No forçar mai cap aprenentatge

Immanuel Kant
(Königsberg, Alemanya, 1724 – 1804)

- Conduir l'infant del món natural a les lleis socials (pas de *physis* a *polis*).
- Cal disciplina.
- El més difícil de l'educació és harmonitzar llibertat i coacció.

Segle XIX

Johann Heinrich Pestalozzi
(Zurich, Suïssa, 1746 – Brugg, 1827)

- Els infants són molt intuïtius; la intuïció és una forma de coneixement.
- Qui fa de mestre fa de guia.
- Tot aprenentatge passa abans pels sentits.
- A més educació més llibertat.
- Potenciar els aprenentatges significatius.
- Ell estableix: de concret a abstracte; de les parts al tot; d'allò més proper a allò més llunyà; de simple a complex.

Johann Friedrich Herbart
(Oldenburg, Alemanya, 1776 – 1841)

- És considerat el primer fonamentador científic de la pedagogia.
- Entén la professió educativa com una missió santa: educar per fer una humanitat millor.

Friedrich Wilhelm August Fröbel
(Obersweirsbach, Alemanya, 1782 – 1852)

- Deixeble de Pestalozzi.
- El 1840 funda els *kindergarten* (jardins d'infància).
- La feina de mestre és com la del jardiner: sembrar, regar, adobar i cuidar.
- Donava una importància cabdal al joc.

Segle XX

John Archibald Dewey
(Burlington, Vermont, USA, 1859 – Nova York, 1952)

- Filòsof, psicòleg i pedagog.
- Aprens quan fas, no quan et diuen.
- Preparar la persona per a la vida social i democràtica.
- Creà el mètode de projectes que desenvolupà el seu deixeble William H. Kilpatrick.
- Lluità molt pels drets de les persones "negres" i pel sufragi femení (era l'únic home en algunes manifestacions de dones).
- Per a ell, l'educació és quelcom sempre inacabat i ha de permetre que tothom trobi la seva pròpia felicitat bo i procurant la dels altres.
- El mestre és qui connecta teoria i pràctica.
- És considerat el pare de l'Escola Nova als Estats Units.

Rudolf Steiner
(Croàcia, 1861 – Suïssa, 1925)

- Filòsof i pedagog.
- Hereu de l'antroposofia.
- Crea la pedagogia Waldorf (el nom prové d'una antiga fàbrica de cigars que hi havia a Stuttgart i que ell aprofità l'edifici per fer la primera escola).
- Dels 0 als 7 anys, la paraula clau és: imitació (l'adult és el referent). Dels 7 als 14 anys la paraula clau és: imaginació (procurar-la sempre). Dels 14 als 21 la paraula clau és racionalitat (el judici racional). Introduí també el concepte d'eurítmia (expressió lliure: cos, dansa i música).

Maria Montessori
(Chiaravalle, Itàlia, 1870 – Noordwijk, Holanda, 1952)

- Va ser la primera dona italiana a llicenciar-se en medicina, el 1896, a la Universitat de Roma.
- Influïda per Rousseau (individualisme), per Pestalozzi (educació sensorial), per Herbart (educació de les facultats), per Fröbel (la importància del joc), el seu mètode és sensorial i motriu.
- Treballà molt l'educació dels sentits, en especial fins als 6 anys. Va crear un material didàctic concret, accessible a tots els infants i d'ús autònom: objectes agrupats per qualitats físiques: color, forma, so, temperatura, dimensió, etc. Material visual, tàctil, auditiu, olfatiu i gustatiu.

- Per a ella, l'infant és cos que creix i ànima que es desenvolupa. La llibertat no consisteix a què l'infant faci el que vulgui, sinó preparar-lo perquè es pugui desenvolupar lliurement. Per a ella, la llibertat és connatural a l'ésser humà.

Ovide Decroly

(Renaix, Bèlgica, 1871 – Brusel·les, 1932)

- Metge, psicòleg i pedagog.
- Va crear el mètode globalitzador dels centres d'interès, tot partint de la idea de Herbart: tot ha d'envoltar l'interès de l'infant. A través dels centres d'interès, l'infant aprèn els coneixements que necessita, amb independència a la matèria a la que pertany. És un mètode global en tot, res no es dona per separat. En el cas de la lectura, s'aprèn primer la frase i després la paraula, no lletra per lletra. De complex a simple i de general a particular.
- L'infant no és el que volem que sigui, sinó el que pot arribar a ser.
- L'escola ha de preparar per a la vida.

William Heard Kilpatrick

(White Plains, Georgia, 1871 – Nova York, 1965)

- Desenvolupa el mètode de projectes creat per John Dewey.
- L'estudiant escull un tema que l'interessa i el desenvolupa. Qui fa de mestre l'orienta i l'estimula.
- Per a ell, els infants s'han "d'embrutar les mans".

Roger Cousinet

(França, 1881 – 1973)

- Parteix de Rousseau i Dewey i crea el mètode de treball col·lectiu: a partir de l'activitat de l'infant, tot donant-li temps perquè es pugui fer-se la seva pròpia construcció del món.
- També defensava el joc com a recurs didàctic.
- L'escola no ha de ser un museu d'antiguitats ni una sala d'exposicions, hi ha d'entrar el present que duen els propis infants.
- Per a ell, el mestre és un pràctic de la pedagogia: teoritza a través de la pràctica.

Anton Semiónovitx Makárenko

(Belopol'e, Ucraïna, 1888 – Moscou, 1939)

- L'educació facilita la socialització i prepara per al treball.
- El 1920 va ser designat director de la Colònia Gorki, per a infants, adolescents i joves abandonats, orfes i delinqüents.
- Qui educa ha de tenir autoritat, sinó no podrà educar.
- Cal tenir paraules tant per afalagar com per renyar.

Jean Piaget

(Neuchâtel, Suïssa, 1896 – Ginebra, Suïssa, 1980)

- Doctor en Ciències Naturals (Zoologia), investigà en psicologia, lògica i filosofia.
- Observant els seus fills (1925-1931) i amb una gran capacitat intuïtiva (als deu Anys havia fet un estudi sobre un mol·lusc que deixà ben sorpresa la seva mestra), estableix unes etapes (estadis d'evolució psicològica) a través dels quals l'infant adquireix el seu desenvolupament intel·lectual, conquereix el llenguatge, es converteix en el centre de l'univers, s'interessa pel món que l'envolta, conquereix el pensament lògic, es torna realista i se socialitza. Aquestes etapes són universals.

- Treballà de valent l'aspecte de la construcció del coneixement (epistemologia).
- Se'l considera un dels pares del constructivisme.

Célestin Freinet

(Gars, Alps francesos, França, 1896 – Vence, Provença, 1966)

- Era mestre.
- Va ser ferit al pit durant la I Guerra Mundial (1914-1918) i va estar dos anys per rehabilitar-se. Li donen la invalidesa al 70%, però ell continuà treballant. Va crear una escola privada. Amb l'inici de la II Guerra Mundial, li tanquen l'escola i l'arresten (primer a presó i després a domicili), i ell aprofita aquest temps per a escriure molt a través de llibres i revistes.
- Va estar empresonat un any i mig en un camp de concentració.
- Defensor aferrissat de l'expressió lliure i de l'activitat espontània (text, dibuix, correspondència, periòdic escolar), així com del contacte amb la natura.
- Ni manuals ni tarimes ni lliçons. L'aula entesa com un equip que s'organitza en cooperativa, tot realitzant assemblees.
- L'infant es construeix des de l'interior, com un arbre: afectivitat i felicitat.

Avantpassats catalans

Baldri Reixac

(Bell-lloc d'Aro, 1703 – Sant Martí d'Ollers, actualment Vilademuls, 1781)

Capellà gironí que el 1749 publicà el llibre "Instruccions per la ensenyança de minyons", considerat el primer llibre català de pedagogia.

Francesc Flos i Calcat

(Arenys de Mar, 1856 – Barcelona, 1929)

L'1 d'octubre del 1898 funda i dirigeix el col·legi Sant Jordi (carrer Sant Honorat, 9, tocant a la Generalitat, a Barcelona), considerada la primera escola catalana.

Francesc Ferrer i Guàrdia

(Alella, 1859 – Afusellat a Montjuïc, Barcelona, 1909)

- Se'l considera el pare de l'Escola Nova a Catalunya.
- L'ensenyament ha de ser laic (res de dogmes religiosos), molt pràctic i racional.
- Un tribunal militar el va condemnar a mort per ser un dels anarquistes instigadors de la Setmana Tràgica (26 de juliol del 1909) fet que no era cert com es demostrarà anys més tard. Va morir afusellat, tot dient: "Sóc innocent, visca l'Escola Moderna!".
- Va ser un revolucionari molt seguit i admirat, com a màrtir, arreu del món.

Rosa Sensat i Vilà

(El Masnou, 1873 – Barcelona, 1961)

- Mestra i directora. Va dirigir l'Escola del Bosc, a Barcelona, del 1916 al 1930.
- Va viatjar molt per arreu per poder veure els avenços pedagògics.
- Tenia bona amistat amb Jean Piaget.
- El 1939, el règim franquista la jubilà amb un sou ben pobre.
- Ella deia que la millor escola és l'ombra d'un arbre.

Joan Bardina i Casterà

(Sant Boi de Llobregat, 1877 – Valparaíso, Chile, 1950)

- Féu estudis eclesiàstics al Seminari de Barcelona, però se'n sortí i es llicencià en filosofia i lletres. Estudià Magisteri a l'Escola Normal. Viatjà a París i es doctorà a Madrid. Fou periodista. Molt ficat en el món de la política del qual se n'anà desencisant i s'obrí al món pedagògic.
- El 1906 fundà l'Escola de Mestres de la Generalitat (alternativa a l'oficial de l'Estat) que hagué de tancar el 1910 per manca de pressupost econòmic.
- Per a ell ser mestre és com un sacerdoci cívic. Deia que un mestre sense vocació és la feina més desgraciada i insuportable que puguem imaginar-nos.
- També deia que tots som germans: el mal de l'altre és, a la llarga, el nostre mal.
- No creia en premis ni en càstigs. Fas les coses perquè creus que és el teu deure personal.

Josep Estalella i Graells

(Vilafranca del Penedès, 1879 – Barcelona, 1938)

- Fou director del "Instituto Escuela", a Madrid, creat per la Institución Libre de Enseñanza, del 1919 al 1922. Professor i director més tard de l'Institut-Escola. L'escriptor Josep Pla el tingué com a mestre.
- Per a ell, educar és fer persones bones, fortes i sàvies (cor, esperit i cap).

Pau Vila i Dinarès

(Sabadell, 1881 – 1980)

- Va ser un eminent geògraf (va establir les comarques de Catalunya).
- Mestre i director. President del Centre Excursionista de Catalunya i de la Societat Catalana de Geografia. Catedràtic de geografia de l'Escola Normal de mestres de La Generalitat. El 1939 s'exilià a Colòmbia (1936-1946) i després s'instal·là a Veneçuela (1946-1960). Es jubila el 1961 i tornà a Catalunya el 1965.
- El 1976 va rebre el premi d'honor de les lletres catalanes.
- Era un gran idealista i estava dotat d'una gran intuïció pedagògica.
- Per a ell, educar és ensenyar fruit.

Manuel Ainaud i Sánchez

(Barcelona, 1885 – 1932)

- Professor de dibuix i director d'escola.
- Viatjà molt per conèixer els moviments de l'Escola Nova.
- Fou assessor de la comissió de cultura de l'ajuntament de Barcelona, des d'on impulsà moltes escoles.
- Es va desviure tant per la feina que es descuidà la salut i morí als 47 anys.

Alexandre Galí i Coll

(Camprodon, 1886 – Barcelona, 1969)

- Mestre de gramàtica i literatura castellana a l'escola de Mestres de Joan Bardina.
- Va ser mestre i director d'escola.
- Va escriure força llibres, en especial, sobre gramàtica catalana.
- Tingué amistat amb Jean Piaget. Pompeu Fabra era el seu cunyat.
- Va estar exiliat a França del 1939 al 1943.

Artur Martorell i Bisbal
(Barcelona, 1894 – Barcelona, 1967)

- Home de gran cultura, profundament cristià, gran coneixedor del país i molt bon dibuixant.
- Estudià a l'Escola de Mestres d'en Joan Bardina.
- Treballà com a mestre i director a diverses escoles.
- Va tenir amistat amb Antoni Gaudí i amb Pompeu Fabra.
- Apassionat per la música, fou cantant de la coral sant Jordi (que dirigia el seu fill Oriol) i va adaptar moltes cançons al català.
- Durant la guerra civil, va ser empresonat i es dedicà a l'alfabetització dels presos.
- Va ser l'introduïdor de les colònies a Catalunya (colònia escolar Vilamar, de Calafell). Es casà amb Maria Codina, també mestra, i van tenir quatre fills.
- Professor de l'escola Normal de la Generalitat i director de l'Institut Municipal d'Educació.
- Pel seu tarannà treballador i renovador va ser destituït, com a represàlia, al negociat de cementiris de Barcelona on també hi aportà idees renovadores.
- Per a ell, educar és preparar per a la vida a través de viure la vida.

Pere Vergés i Ferrés
(Barcelona, 1896 – Barcelona, 1970)

- Va dirigir l'Escola del Mar des de la seva inauguració l'any 1922 fins a la seva jubilació el 1967. Preciosa escola situada al davant mateix del Mar, a la Barceloneta i que després tingué dues seus més: Montjuïc i El Guinardó, que és on es troba encara avui en dia.
- Per a ell, era molt important que la mainada tingués contacte amb la natura.
- També participà en les colònies de Vilamar, conjuntament amb Artur Martorell.

Desembre 2025.

Trobareu els articles anteriors a l'apartat [Articles](#) de la meva pàgina web.